CC BY NC SA

https://doi.org/10.63684/dk.2026.10.01

ASZALAY KÁLMÁN *

Családi minták és gyermeknevelési kihívások: a szülői példamutatás szerepe a roma tanulók oktatási pályájában

A szülői példamutatás nem csupán a gyermeknevelés része, hanem az oktatási egyenlőtlenségek újratermelődésének egyik kulcsmechanizmusa. A családi minták és az intézményi környezet kölcsönhatása meghatározó a roma tanulók oktatási pályájának alakulásában.

Összefoglalás: A gyermeknevelés során kialakuló családi minták és szocializációs folyamatok meghatározó szerepet játszanak a gyermekek tanulási attitűdjeinek és oktatási pályájának alakulásában. A tanulmány célja annak vizsgálata, hogy a szülői példamutatás milyen módon befolyásolja a roma tanulók tanulmányi előrehaladását. Az elemzés elméleti megközelítésen alapul, amely a kulturális és társadalmi tőke, valamint a szociális tanulás elméleteire támaszkodik. A vizsgálat feltételezi, hogy a szülők tanuláshoz való viszonya és mindennapi viselkedési mintái alakítják a gyermekek motivációját és aspirációit. A tanulmány arra a következtetésre jut, hogy a szülői példamutatás nem választható el az intézményi környezettől: az iskola és a pedagógusok szerepe kulcsfontosságú a családi háttérből fakadó különbségek mérséklésében.

Kulcsszavak: Roma tanulók; tanulmányi előrehaladás; szülői példamutatás; családi szocializáció; oktatási egyenlőtlenségek.

Abstract: Family socialization processes and parental role modelling play a crucial role in shaping children's educational trajectories. This paper examines the role of parental role modelling in the educational progress of Roma students. It is based on the assumption that parents' attitudes toward schooling and everyday behavioural patterns influence children's learning motivation and aspirations. The theoretical framework draws on cultural and social capital as well as social learning theory. The analysis demonstrates how family patterns contribute to the development of learning motivation, school engagement, and future orientation. It also highlights that the effects of parental role modelling cannot be separated from the institutional context, as schools and teachers play a key role in mitigating inequalities.

Keywords: Roma students; educational attainment; parental role modelling; family socialization; educational inequalities.

* *Debreceni Egyetem, Humán tudományok Doktori Iskola, Szociológia és Társadalompolitika Doktori Program*
E-mail: kalman47@mailbox.unideb.hu
ORCID: 0009-0006-0839-7913

Bevezetés

A gyermeknevelés folyamata során a család nem csupán az elsődleges szocializációs közegként működik, hanem olyan értékeket, normákat és viselkedési mintákat is közvetít, amelyek hosszú távon meghatározzák a gyermekek társadalmi és oktatási pályáját. A szülői példamutatás ebben az értelemben a nevelési gyakorlat egyik alapvető dimenziójaként értelmezhető, amely különösen nagy jelentőséggel bír olyan társadalmi csoportok esetében, ahol az oktatás a társadalmi mobilitás egyik kulcsfontosságú eszköze.

A roma tanulók oktatási pályájának alakulása régóta a magyar oktatásszociológiai kutatások egyik kiemelt területe. Számos vizsgálat rámutat arra, hogy a roma gyermekek oktatási esélyei jelentősen eltérnek a többségi társadalom tanulóiétól, ami részben a társadalmi egyenlőtlenségek, részben pedig az iskolarendszer strukturális működésének következménye [1; 2].

A kutatások rendszerint hangsúlyozzák a családi háttér szerepét a tanulmányi előrehaladás alakulásában, ugyanakkor a szülői viselkedési minták és a példamutatás hatásmechanizmusai viszonylag ritkábban kerülnek a vizsgálatok középpontjába.

Az oktatási előrehaladás alakulását ugyanis nem kizárólag az egyéni képességek vagy az intézményi környezet határozza meg, hanem a családi szocializáció során kialakuló attitűdök, értékek és viselkedési minták is.

A szülők tanuláshoz való viszonya, az iskola iránti attitűdje, valamint mindennapi viselkedési gyakorlatai meghatározó módon formálhatják a gyermekek tanulási motivációját és jövőbeli aspirációit.

A tanulmány célja annak vizsgálata, hogy a szülői példamutatás milyen módon befolyásolja a roma tanulók oktatási előrehaladását.

Az elemzés arra a kérdésre keresi a választ, hogy a családi minták miként hatnak a tanulási attitűdökre, az iskolai elköteleződésre és a továbbtanulási ambíciókra.

A tanulmány hozzájárulása abban áll, hogy a roma tanulók oktatási helyzetének vizsgálatában a figyelmet a szülői példamutatás mint mikroszintű szocializációs mechanizmus szerepére irányítja.

A tanulmány elméleti elemzésen alapul, amely a releváns szociológiai és oktatásszociológiai szakirodalom szintetizáló feldolgozására épül.

[1] Havas G.–Liskó I. (2005): *Szegregáció a roma tanulók oktatásában.* Budapest: Felsőoktatási Kutatóintézet.

[2] Kertesi, G.–Kézdi, G. (2012): Ethnic Segregation Between Hungarian Schools: Long-run Trends and Geographic Distribution. *Hungarian Statistical Review,* 90., (16.), pp. 18–45.

Elméleti keret

A tanulmányi sikerességet befolyásoló tényezők vizsgálata az oktatásszociológia egyik központi kutatási területe. A tanulók oktatási pályáját nem csupán az egyéni képességek és az intézményi környezet határozza meg. Jelentős szerepet játszanak a családi szocializáció során kialakuló attitűdök és viselkedési minták is. A családi háttér hatását több kutatás is vizsgálta, amelyek rámutatnak arra, hogy a család által közvetített kulturális és társadalmi erőforrások jelentős szerepet játszanak az oktatási egyenlőtlenségek újratermelődésében.

A kulturális tőke elmélete szerint a családok különböző mennyiségű és minőségű kulturális erőforrást közvetítenek gyermekeik felé [3]. A családi környezetben elsajátított nyelvi minták, tanulási szokások és az iskola iránti attitűdök lényegesen befolyásolják a tanulók oktatási pályáját. Az oktatási intézmények működése gyakran implicit módon azokat a kulturális mintákat részesíti előnyben, amelyek a magasabb társadalmi státuszú családokban jelennek meg. Ennek következtében az eltérő családi háttérrel rendelkező tanulók különböző mértékű előnyökkel vagy hátrányokkal lépnek be az iskolarendszerbe.

A családi erőforrások hatásának értelmezésében fontos szerepet játszik a társadalmi tőke fogalma is. A családon belüli kapcsolatok minősége, a szülők figyelme és a gyermekek tanulási folyamatának támogatása olyan erőforrásokként értelmezhetők, amelyek hozzájárulnak a tanulmányi eredményességhez.

A szülők és gyermekek közötti interakciók, valamint a családi kapcsolatok sűrűsége és stabilitása meghatározhatja, hogy a gyermekek milyen mértékben kapnak támogatást az iskolai feladataik teljesítéséhez.

A tanulási folyamatok megértésében fontos szerepet tölt be a szociális tanulás elmélete is, amely szerint az egyének jelentős mértékben megfigyelés útján sajátítanak el viselkedési mintákat [4].

A gyermekek nemcsak közvetlen instrukciók révén tanulnak, hanem a környezetükben megfigyelt viselkedések utánzásával is. A megfigyeléses tanulás mellett a tanulási folyamatban kiemelkedő jelentőségű az egyének saját képességeikbe vetett hite is, amely a tanulási motiváció és a kitartás fontos tényezője [4]. A családi környezet ebben a folyamatban kiemelt jelentőséggel bír, hiszen a szülők viselkedése elsődleges mintaként szolgál a gyermekek számára.

[3] Bourdieu, P. (1986): The forms of capital. In: Richardson, J. G. (Ed.): *Handbook of theory and research for the sociology of education,* pp. 241–258. New York: Greenwood Press.

[4] Bandura, A. (1977): *Social learning theory.* New York: Prentice Hall.

A szülői példamutatás ezért a családi szocializáció egyik kiemelt jelentőségű mechanizmusaként értelmezhető. A szülők mindennapi viselkedése – például a tanuláshoz való viszony, a munkával kapcsolatos attitűdök vagy az iskola értékelése – olyan mintákat közvetít a gyermekek felé, amelyek hosszabb távon befolyásolhatják a tanulmányaik alakulását.

A roma tanulók oktatási helyzetének vizsgálata során lényeges figyelembe venni a társadalmi és gazdasági egyenlőtlenségek hatását, amelyek az oktatási esélyek alakulását is befolyásolják [5]. Számos kutatás rámutat arra, hogy a roma családok jelentős része hátrányos társadalmi helyzetben él, ami az oktatáshoz való hozzáférést, a tanulmányi eredményesség feltételeit, valamint az oktatási rendszerben megjelenő szegregációs folyamatokat is befolyásolhatja [1; 2; 6]. Az alacsony szülői iskolázottság, a korlátozott munkaerőpiaci lehetőségek és a társadalmi kirekesztettség olyan strukturális tényezők, amelyek hatással lehetnek a gyermekek oktatási pályájára.

Ugyanakkor a roma családok oktatási stratégiái jelentős variabilitást mutatnak, és az oktatáshoz való viszonyt számos társadalmi és intézményi tényező alakítja [7]. A szülők oktatással kapcsolatos attitűdjei és törekvései ezért fontos szerepet játszhatnak abban, hogy a gyermekek milyen mértékben tekintik az iskolai elköteleződést saját jövőjük szempontjából releváns célnak. A szülői példamutatás hatása azonban nem tekinthető kizárólag családi tényezőnek.

Az oktatási intézmények működése és a pedagógusok szerepe szintén kulcsfontosságú lehet abban, hogy a családi háttérből fakadó különbségek milyen mértékben jelennek meg a tanulók iskolai pályafutásában. Az iskola képes olyan támogató környezetet kialakítani, amely erősíti a tanulók tanulási motivációját és hozzájárul a tanulmányi eredményességhez. Ebben a folyamatban a pedagógusok közvetítő szerepet tölthetnek be az intézmény és a család között, elősegítve a tanulók oktatási integrációját. A szülői példamutatás ebben az értelemben nem csupán oktatási tényezőként, hanem a gyermeknevelés mindennapi gyakorlatának részeként értelmezhető.

Kulturális és társadalmi tőke

Az oktatási egyenlőtlenségek vizsgálata során a szociológiai kutatások kiemelt figyelmet fordítanak a családi háttér szerepére. A kulturális és társadalmi erőforrások jelentős mértékben befolyásolják a tanulók iskolai pályáját, valamint az oktatási rendszerben való előrehaladás lehetőségeit.

[1] Havas G.–Liskó I. (2005): *Szegregáció a roma tanulók oktatásában.* Budapest: Felsőoktatási Kutatóintézet.

[2] Kertesi, G.–Kézdi, G. (2012): Ethnic Segregation Between Hungarian Schools: Long-run Trends and Geographic Distribution. *Hungarian Statistical Review,* 90., (16.), pp. 18–45.

[5] Ferge Zs. (2017): *Magyar társadalom- és szociálpolitika 1990–2015.* Budapest: Osiris.

[6] Messing, V. (2017): Differentiation in the Making: Consequences of School Segregation of Roma in the Czech Republic, Hungary, and Slovakia. *European Education,* 49., (1.), pp. 89–103.

[7] Forray R. K.–Hegedűs T. A. (2003): *Cigányok, iskola, oktatáspolitika.* Budapest: Oktatáskutató Intézet–Új Mandátum.

A kulturális tőke elmélete szerint a családok eltérő mennyiségű és minőségű kulturális erőforrást közvetítenek gyermekeik számára. A tanulási szokások, az iskolához való viszony és a nyelvi kompetenciák mind olyan tényezők, amelyek befolyásolják a tanulmányi eredményességet. A családi háttér tehát nem pusztán anyagi erőforrásokat jelent, hanem olyan kulturális mintákat is, amelyek meghatározzák a gyermekek iskolai pályáját.

A társadalmi tőke megközelítése ezzel párhuzamosan a családi és közösségi kapcsolatok szerepét hangsúlyozza. A családon belüli interakciók, a szülői figyelem és a gyermekek tanulási folyamatának támogatása olyan erőforrásokként értelmezhetők, amelyek hozzájárulnak az iskolai sikerességhez.

Ebben az összefüggésben a szülői példamutatás a családi szocializáció egyik meghatározó mechanizmusaként értelmezhető.

Szociális tanulás és példamutatás

A tanulási folyamatok vizsgálatában jelentős tényező a szociális tanulás elmélete, amely szerint az egyének jelentős mértékben megfigyelés útján sajátítanak el viselkedési mintákat.

A gyermekek nem csupán közvetlen instrukciók révén tanulnak, hanem a környezetükben megfigyelt viselkedések utánzásával is.

Ebben a folyamatban a szülők kiemelt modellként jelennek meg. A gyermekek számára a szülők mindennapi viselkedése – például a tanuláshoz való viszony, a munkához való hozzáállás vagy az iskola értékelése – fontos orientációs pontként szolgál.

A szülői példamutatás ezért nemcsak tudatos nevelési gyakorlatokon keresztül fejti ki hatását, hanem a mindennapi viselkedési mintákon keresztül is.

Az oktatási egyenlőtlenségek vizsgálata során egyre nagyobb figyelem irányul arra, hogy a családi háttér nem pusztán erőforrások meglétét vagy hiányát jelenti, hanem olyan mindennapi viselkedési minták rendszerét is, amelyek a gyermekek tanulási attitűdjeit és jövőorientációját formálják.

A szülői példamutatás ebben az értelemben a kulturális és társadalmi tőke közvetítésének egyik fontos mechanizmusaként értelmezhető. A családi környezetben megfigyelt viselkedések – például a munkához való viszony, a kitartás vagy az oktatás értékelése – implicit módon hozzájárulhatnak a gyermekek tanulási stratégiáinak kialakulásához. Ez különösen olyan társadalmi csoportok esetében bír nagy jelentőséggel, ahol az oktatás a társadalmi mobilitás egyik fontos eszközeként jelenik meg.

A szülői példamutatás hatásmechanizmusai

Tanulási attitűdök kialakulása

A szülők tanuláshoz való viszonya jelentős hatással lehet a gyermekek tanulási motivációjára. Amennyiben a családi környezetben az oktatás értékként jelenik meg, a gyermekek nagyobb valószínűséggel tekintik a tanulást saját jövőjük szempontjából fontos tevékenységnek.

Ezzel szemben azokban a családokban, ahol az iskola jelentősége kevésbé hangsúlyos, a tanulási motiváció is gyengébb lehet.

Aspirációk és jövőorientáció

A szülők jövőképe és elvárásai szintén fontos szerepet játszanak a gyermekek oktatási pályájában.

A továbbtanulással kapcsolatos aspirációk gyakran a családi környezetben alakulnak ki, és a roma tanulók oktatási pályáját a középfokú képzésbe való belépés lehetőségei is jelentősen befolyásolják [8]. A roma tanulók esetében kiemelt kérdés, hogy a család milyen jövőképet közvetít az oktatással kapcsolatban.

Mindennapi támogatási formák

A szülői példamutatás a mindennapi gyakorlatok szintjén is megjelenik.

Ide tartozik például a tanulási idő biztosítása, a házi feladatok iránti érdeklődés, valamint az iskola és a pedagógusok iránti attitűd. Ezek a tényezők közvetlen módon is hozzájárulhatnak a tanulók tanulmányi előrehaladásához.

A szülői példamutatás hatása gyakran nem közvetlen nevelési gyakorlatokon keresztül jelenik meg, hanem a mindennapi interakciók és rutinok révén.

A gyermekek számára a családi környezet olyan tanulási térként működik, amelyben a viselkedési minták és értékek folyamatosan közvetítődnek. Amennyiben a családi környezetben a tanulás értékként jelenik meg, a gyermekek nagyobb valószínűséggel alakítanak ki pozitív tanulási attitűdöket és magasabb oktatási aspirációkat.

[8] Liskó I. (2002): Cigány tanulók a középfokú iskolákban. *Új Pedagógiai Szemle,* 52., (11.), pp. 17–39.

Ezzel szemben azokban a helyzetekben, ahol az oktatás kevésbé jelenik meg elérhető mobilitási csatornaként, a tanulással kapcsolatos motivációk is gyengébbek lehetnek.

Az intézményi környezet szerepe

A szülői példamutatás hatása nem értelmezhető az intézményi kontextustól függetlenül. Az iskola és a pedagógusok szerepe kulcsfontosságú lehet a családi háttérből fakadó különbségek mérséklésében.

Az oktatási intézmények képesek olyan támogató környezetet kialakítani, amely erősíti a tanulók tanulási motivációját és elősegíti a tanulmányi eredményességet. A pedagógusok ebben a folyamatban közvetítő szerepet tölthetnek be az iskola és a család között.

Diszkusszió

A tanulmány elméleti megközelítései alapján a szülői példamutatás a roma tanulók oktatási előrehaladásának egyik kiemelt jelentőségű, ugyanakkor gyakran alulvizsgált tényezőjeként értelmezhető.

A családi szocializáció során közvetített viselkedési minták és attitűdök alapvetően befolyásolhatják, hogy a gyermekek miként viszonyulnak a tanuláshoz, az iskolai követelményekhez és saját jövőbeli lehetőségeikhez.

A roma családok esetében a gyermeknevelés kihívásai gyakran szorosan összefonódnak a társadalmi és gazdasági hátrányokkal, ami befolyásolhatja a szülői szerepek megélését és a nevelési stratégiák alakulását.

A kulturális tőke megközelítése rámutat arra, hogy a családok eltérő erőforrásokat közvetítenek gyermekeik felé, amelyek befolyásolják az oktatási rendszerben való eligazodás képességét [3].

Ebben az értelemben a szülői példamutatás olyan implicit kulturális minták közvetítését jelenti, amelyek meghatározhatják a tanulási szokások és az oktatáshoz való viszony alakulását.

[3] Bourdieu, P. (1986): The forms of capital. In: Richardson, J. G. (Ed.): *Handbook of theory and research for the sociology of education,* pp. 241–258. New York: Greenwood Press.

A társadalmi tőke elmélete ezzel párhuzamosan arra hívja fel a figyelmet, hogy a családi kapcsolatok minősége és a szülői támogatás jelentős erőforrást jelenthet a tanulók számára [9]. A szociális tanulás elmélete tovább árnyalja ezt a képet azzal, hogy rámutat a viselkedési minták megfigyelés útján történő elsajátításának jelentőségére. A gyermekek számára a szülők mindennapi viselkedése alapvető orientációs pontként szolgál.

Amennyiben a családi környezetben az oktatás értékként jelenik meg, a gyermekek nagyobb valószínűséggel alakítanak ki pozitív tanulási attitűdöket és magasabb oktatási célkitűzéseket.

Ugyanakkor a szülői példamutatás hatása nem választható el a strukturális tényezőktől. A roma családok jelentős része olyan társadalmi és gazdasági körülmények között él, amelyek korlátozhatják az oktatáshoz kapcsolódó erőforrásokhoz való hozzáférést. Az alacsony szülői iskolázottság, a bizonytalan munkaerőpiaci helyzet vagy a lakhatási nehézségek mind olyan tényezők lehetnek, amelyek befolyásolják a családok oktatási stratégiáit.

Ebben a kontextusban kiemelkedő szerepet kapnak az oktatási intézmények és a pedagógusok. Az iskola képes olyan támogató környezetet kialakítani, amely erősíti a tanulók tanulási motivációját és elősegíti az iskolai sikerességet.

A roma tanulók iskolai előmenetelének támogatása ezért olyan komplex megközelítést igényel, amely egyszerre veszi figyelembe a családi és az intézményi tényezők szerepét. A szülői példamutatás erősítése – például szülői bevonási programok, mentorálás vagy közösségi kezdeményezések révén – hozzájárulhat a tanulók tanulási motivációjának és iskolai elköteleződésének növeléséhez.

A szülői példamutatás hatása ugyanakkor szorosan összefügg az intézményi környezettel is, különösen azzal, hogy az iskola milyen támogatási lehetőségeket biztosít a tanulók számára. Az oktatási intézmények és a pedagógusok szerepe meghatározó lehet abban, hogy a családi háttérből fakadó különbségek milyen mértékben jelennek meg a tanulók oktatási pályájában. A pedagógusok gyakran közvetítő szerepet töltenek be az iskola és a család között, és hozzájárulhatnak ahhoz, hogy a tanulók számára az oktatás elérhető és értelmezhető mobilitási lehetőségként jelenjen meg. Ebben az értelemben a szülői példamutatás és az intézményi támogatás egymást kiegészítő tényezőként járulhat hozzá a tanulók oktatási előrehaladásához.

Míg a kutatások jelentős része elsősorban strukturális tényezőkre vagy intézményi folyamatokra koncentrál, a jelen elemzés rámutat arra, hogy a családi minták és a mindennapi viselkedési gyakorlatok szintén rendkívül fontos szerepet játszanak a roma tanulók oktatási pályájának alakulásában.

[9] Coleman, J. S. (1988): Social capital in the creation of human capital. *American Journal of Sociology,* 94., (Supplement), S95–S120.

A szülői példamutatás szerepe különösen azokban az oktatási kontextusokban válik hangsúlyossá, ahol a tanulók jelentős része hátrányos társadalmi helyzetből érkezik.

Az ilyen környezetben a családi minták és az intézményi támogatás kölcsönhatása lényeges lehet abban, hogy a tanulók milyen mértékben képesek kihasználni az oktatási rendszer kínálta mobilitási lehetőségeket.

Gyakorlati implikációk

A tanulmány megállapításai nem csupán elméleti szempontból relevánsak, hanem a gyermeknevelési gyakorlat és az oktatási beavatkozások tervezése szempontjából is fontos tanulságokkal szolgálnak. A szülői példamutatás szerepének felismerése rámutat arra, hogy a családok támogatása meghatározó lehet a tanulók oktatási pályájának alakulásában.

A hátrányos helyzetű roma családok esetében különösen lényegesek azok a programok, amelyek erősítik a szülők oktatáshoz való pozitív viszonyát, valamint támogatják a gyermeknevelési gyakorlatokat.

Ide tartozhatnak például a szülői kompetenciafejlesztő programok, a közösségi mentorálási kezdeményezések, valamint az iskola és a család közötti együttműködést erősítő beavatkozások.

Az oktatási intézmények szerepe ebben a folyamatban meghatározó, mivel a pedagógusok közvetítőként hozzájárulhatnak a családi és intézményi elvárások összehangolásához.

A támogató pedagógiai környezet kialakítása, valamint a szülők bevonása az iskolai folyamatokba elősegítheti a tanulók tanulási motivációjának erősödését és oktatási esélyeik javulását.

Mindez arra utal, hogy a gyermeknevelési kihívások kezelése és az oktatási egyenlőtlenségek mérséklése csak komplex, több szinten megvalósuló beavatkozások révén lehetséges, amelyek egyaránt figyelembe veszik a családi szocializáció és az intézményi működés sajátosságait.

A gyermeknevelési kihívások kezelése különösen komplex feladat olyan társadalmi helyzetekben, ahol a családok egyszerre szembesülnek gazdasági bizonytalansággal, korlátozott erőforrásokkal és az intézményi rendszerek iránti bizalom hiányával.

A roma családok esetében a szülői szerepek gyakorlása gyakran olyan strukturális korlátok között valósul meg, amelyek befolyásolják a nevelési stratégiák lehetőségeit és a jövőorientáció alakulását. Ebben a kontextusban különösen nagy jelentősége van azoknak a közösségi és intézményi beavatkozásoknak, amelyek nemcsak a gyermekek tanulását támogatják, hanem a szülők bevonását és megerősítését is célul tűzik ki. Az olyan kezdeményezések, amelyek partnerségre épülnek a családokkal, és figyelembe veszik a helyi közösségek sajátosságait, hozzájárulhatnak a bizalom erősödéséhez, valamint a gyermeknevelési gyakorlatok és az oktatási aspirációk hosszabb távú alakulásához.

Fontos hangsúlyozni, hogy a roma családok nem tekinthetők homogén csoportnak, és a családi szocializációs minták jelentős variabilitást mutathatnak.

Következtetések

A tanulmány rámutat arra, hogy a szülői példamutatás kiemelkedő tényező a roma tanulók tanulmányi előrehaladásában. A családi szocializáció során kialakuló attitűdök és viselkedési minták jelentős hatással lehetnek a tanulási motivációra, az iskolai elköteleződésre és a továbbtanulási aspirációkra.

Ugyanakkor a szülői példamutatás hatása nem tekinthető izolált tényezőnek. Az intézményi környezet, valamint a pedagógusok szerepe meghatározó lehet abban, hogy a családi háttérből fakadó különbségek milyen mértékben jelennek meg a tanulók oktatási pályájában.

A roma tanulók oktatási esélyeinek javítása érdekében ezért olyan komplex megközelítésekre van szükség, amelyek egyaránt figyelembe veszik a családi és az intézményi tényezők szerepét.

A gyermeknevelési gyakorlatok és a családi minták szerepének vizsgálata hozzájárulhat a hátrányos helyzetű csoportok támogatását célzó beavatkozások hatékonyabb tervezéséhez.

A tanulmány eredményei arra utalnak, hogy a roma tanulók oktatási pályájának alakulásában a családi szocializáció és az intézményi környezet egymással szorosan összefüggő tényezőkként jelennek meg. A szülői példamutatás nem csupán a tanulási attitűdök formálásában játszik szerepet, hanem hozzájárulhat ahhoz is, hogy a gyermekek az oktatást saját jövőjük szempontjából releváns lehetőségként értelmezzék. Mindez arra hívja fel a figyelmet, hogy az oktatási egyenlőtlenségek mérséklését célzó beavatkozásoknak egyszerre kell figyelembe venniük a családi szocializációs folyamatokat és az intézményi támogatás szerepét.

A tanulmány megállapításai elméleti jellegűek, és további empirikus vizsgálatok szükségesek azok gyakorlati megerősítéséhez.